

•• Polemiek van een gelijkgeschakelde

Dr J. Hoek beweert, dat er één blad is „in mijn kring“ dat zich niet heeft laten gelijkgeschakelen. Maar dat blad staat onder synodocratische leiding, en is dus niet 'n blad „uit mijn kring“. En verder: die bladen, die wel „uit mijn kring“ zijn, zijn geen van alle gelijkgeschakeld; dr Hoek moest eens weten, hoe weinig moeite wij doen om elkaar te beïnvloeden met afspraken.

Hoe het zij, hij vindt overeenstemming bewijs van gelijkgeschakelen. Laat me hem dan naar zijn eigen woordenboek beïnvloeden: een gelijkgeschakelde.

Deze gelijkgeschakelde synodepraeses dan komt in zijn kerkbode terug op wat ik schreef over hem inzake de sacramenten. Ter oprisping van het geheugen citeer ik nog even waar het over liep:

Zoo schrijft dr J. Hoek, dat art. 33 der geloofsbelijdenis uitsprekt, dat de sacramenten zichtbare teekenen en zegelen zijn van een inwendige en onzienlijke zaak, door middel waarvan God in ons werkt door de kracht des H. Geestes.

Zijn lezers denken nu natuurlijk, dat de woorden „door welke“ slaan op die inwendige zaak.

Maar dat is een misverstand.

Dan moet er staan: per quam (enkelvoud).

Maar er staat: per quae (meervoud).

De woorden „door welke“ slaan op de teekenen en zegelen.

Nu zegt dr Hoek, dat door mij niets gezegd is over het dankgebed van het doopsformulier. Oeh neen, ook dat is al ettelijke malen gebeurd. Blijkbaar wil dr Hoek — Praedicta! — daaruit distilleren, dat dat dankgebed de bewering steunt van inwendige aanwezige genade (in den doopeling). Maar dat is onjuist. Dat gebed dankt voor wat in den bijbel staat, niet voor wat in den doopeling daarnet gebeurd is; zie de reeds eerder besproken orde in de kerkelijke gebeden. God de Heere heeft — dat staat in den bijbel — reeds in Abrahams dagen het verbond opgericht met „ons en onze kinderen“; door het bloed vergaf Hij het verworven, en door den Geest past Hij het verworven toe. Van het begin tot aan het eind der wereld. Maar net zoo min als in de kinderen, die nog geboren moeten worden, „al iets gebeurd is“, net zoo min wordt er in die passage van het dankgebed over het individuele kindje apart gesproken. Dat komt pas in het vervolg.

Dr Hoek laat door deze combinatie zien, dat hij nog steeds gelijkgeschakeld is in den zin van het Praedicta. En, nog steeds alsoo combineerende, zegt hij dan vervolgens:

In die rest staat, dat de sacramenten zichtbare teekenen en zegelen zijn van een inwendige en onzienlijke zaak. En daar was en is het mij vooral om te doen. Want als men vraagt, wat onder die inwendige en onzienlijke zaak te verstaan zij, dan ligt het antwoord in wat aan de geciteerde woorden voorafgaat, n.l.: „welke (dat zijn de sacramenten) Hij gevoegd heeft bij het Woord des Evangelies om te beter aan onze uiterlijke zinnen voor te stellen, zowel hetgeen Hij ons te verstaan geeft door Zijn Woord als hetgeen Hij inwendig doet in onze harten, bondig en vast makende in ons de zaligheid, die Hij ons mededeelt“.

Wat volgt hieruit anders dan dat de sacramenten behalve Gods beloften ook inwendige genade verzegelen? Zoals b.v. ook de Katechismus van den Doop belijdt, dat Christus dat uitwendig waterbad ingezet en daarbij toegezegd heeft, dat ik zo zekerlijk met Zijn bloed en Geest van de onreinigheid mijner ziel, dat is, van al mijn zonden gewassen ben, als ik uitwendig met het water, hetwelk de onzuiverheid des lichaams pleegt weg te nemen, gewassen ben.

De gebroeders Bos hadden dus volkomen gelijk toen zij schreven, dat het bij de sacramenten ook gaat om de innerlijke verzegeling van inwendige genade en verkijsden, dat dit specifiek Gereformeerd is.

Maar ook dat is verkeerd gelezen.

Dr Hoek vergeet dat er in den latijnschen tekst staat:

1) God heeft de sacramenten toegevoegd aan het evangelium; dat Woord gaat dus voorop;

2) het doel van die toevoeging (der sacramenten aan het Woord) is: dat met des te meer effect (efficaci) aan onze uiterlijke zinnen (je hoort wat, je proeft wat, je voelt wat, je ziet wat) een „voorstelling“ te geven (exhiberet). Dat wil dus zeggen: door het Woord heeft de Heere al een massa „bereikt“ („effect“ gehad); maar Hij wil nog meer effect bereiken dan door het Woord. Een doopeling-kind heeft nog niets van het Woord gehoord, en ook niets bewust gevoeld, gezien, gehoord, gesmaakt.

3) Wat wordt nu in de sacramenten „voorgesteld“? Precies hetzelfde als wat in het Woord staat. Geen haar minder. Geen haar meer. Het zijn twee punten:

a) datgene, wat God uitwendig („extern“, dat laat dr Hoek weg) in zijn Woord verklaart (dat Christus geofferd is, dat de Geest uit Hem alles neemt, dat de kerk veilig bij Hem is, dat de geloovigen eenmaal zullen ingaan in de stad, dat God voor zijn volk al het goede ten kwade keeren wil enz.);

b) wat Hij „intern“ (dit staat tegenover „extern“) in onze harten werkt; aldaar door werkt, van het paradijs af tot aan het eind der dagen toe; er staat heelmaal niet, zoo pas in kindje A, of in avondmaalganger B gewerkt heeft.

4) Met andere woorden: de sacramenten stellen voor wat het evangelie ook voorstelt. Als nu dr H. concludeert: ziet ge wel, zo verzegelen een inwendige genade, dan antwoord ik: dr Hoek, is dat nu na zooveel jaren polemiek een puntige declaratie? Antwoord: neen. Want

a) de gebroeders Bos hebben evenmin als U, „volkomen gelijk“, als zij, in 'n formuleetje, dat de praefatie voort iets te zeggen betreffende die leeruitspraak over de wedergeboren kindertjes, staan te roepen: de sacramenten verzegelen inwendige genade; immers in het door U ge-

citeerde gedeelte staat niet eens: verzegelen. Er staat alleen maar: voorstellen (exhibere). Nog wel voorstellen aan de uiterlijke zinnen. Waarom smokkelt U dat woordje „verzegelen“ in? Omdat U nog altijd U laat gelijkgeschakelen (volgens uw eigen, en dus niet onvriendelijke terminologie).

b) als de nieuwere exclamatione van de gebroeders Bos iets zou beteekenen, dan moesten ze óók gaan exclameren: DE PREEK „stelt ons voor“ óók hetgeen God in onze harten werkt; wilt U soms op den preekstoel leeren dat het feit van den erkenden lidmaats-kerkgang (parallel met het feit van de ontvangst van den doop) de inwendige genade verzegelt bij den kerkganger?

c) als de sacramenten (met te meer effect) ons „voorstellen“ dit en dat, dan beteekent dat, in plat hollandsch, of in geleerd latijn: ze geven ons een schildering, niet alleen van de heilsfeiten (Abrahams in het verbond opgenomen zijn; Christus' kruis, de betaling voor de zonden, de komst van den Pinkstergeest, de vergadering der kerk, de wederkomst des Heeren) maar ook van de afwassing der zonden, de heiligmaking, de geloofsge-meenschap met Christus, het gevoed worden met zijn vleesch en bloed, totdat ik eindelijk, niet omgekomen, daarboven mag verschijnen. In latijn: de sacramenten geven niet alleen een voorstelling b.v. van den locus de Christo, maar ook van den locus de salute (overigens een onjuiste onderscheiding).

d) die inwendige zaken worden evenwel alleen in den geloofgegewerkt (waarom dan ook de geloofgegewen mag wat dr Hoek uit de Zondagsafdeeling over den doop citeert).

e) die „voorstelling“ der sacramenten is dus precies dezelfde als die van een goeie preek. Maar het is gevaarlijk te zeggen tot zijn erkende hoorders, één voor één: u was in de kerk, mijn preek heeft verzegeld uw geloofsgehoor.

K. S.

•• „Bewerken“

Onlangs sprak ik over dr v. Niftrik, en merkte op, dat een citaat van dr v. N. door dr J. Ridderbos zoo was „bewerkt“, dat het hem steunde. Dr R. vraagt me nu, waar en hoe dat gebeurd is.

Op het „hoe“ kan ik alleen antwoorden, als ik de papieren opscharrel. Die moeite wil ik wel nemen, als dr R. mij den dienst gedaan heeft, een zeer onjuiste „informatie“, die hij gaf over mijn „bewerking“ van een gebodstekst van Calvijn, welke „informatie“ in strijd was met wat er stond, en dr R. was toegezonden, en toen door mij is weersproken, te herstellen.

Overigens, mocht het woord „bewerken“ dr R. hinderen, alsof daarmee gezegd was, dat hij iets had veranderd, dan neem ik dien indruk met plezier dadelijk weg. Het was alleen zoo: dr v. N. schreef contra de synode van dr R., en de lezers van dr R. kregen den indruk, dat hij — v. N. — er pro geschreven had. Dat is al door velen geconstateerd.

K. S.

•• Wonder en raadsel

Dr J. Ridderbos (Geref. Wkbl.) acht hetgeen in „Den Haag“ gebeurd is in zóóverre een wonder, dat het goed was, en „in beginsel een daad des geloofs“. „Het geloof echter is nooit iets anders dan het wonderwerk Gods“.

Zeker. Dit laatste zinnetje is de taal van de kerk van alle eeuwen. Maar..... dat eerste is puur de taal van 1944. In het geloof (zijns inziens) heeft dr J. Ridderbos — om maar niet meer namen te noemen — zijn collega Greijdanus helpen schorsen wegens valsche leer en ergelijke zonde, den preekstoel aan hem en een kandidaat en vele anderen ontzegd, ds D. v. Dijk laten wegsturen van een synode, en zoo heel wat meer. In het geloof, zegt hij. Geloof beteekent: toestemmen dat al wat in de Schrift staat, waarachtig is. En toen dus de zes precies hetzelfde beweerden als datgene wat Greijdanus had verworpen, doch Ridderbos had gepredikt, toen moest dr Ridderbos zeggen: dat is nog altijd als in 1944 geloof. Ik zou het óók zeggen. Als ik al die mooie zinnetjes in Gods Woord vinden kon. Maar dat kan ik niet. Ik lees daar het tegen-deel in. Dat hij dus zegt: die zes en de synode deden het in geloof, vind ik goed orthodox-synodaal. Alleen maar: deze auteur moest nu niet zeggen: we kwamen „weer tot elkander“. Want dat is niet juist. Die zes kwamen alleen tot de synode. Zij leerden ineens wat die leert, en wat ik verwerp.

En dus moet dr Ridderbos in het geloof tot mij zeggen: ketter. En nog eens in het geloof wegdoen Greijdanus. En wij geloof getuigen moet, dát nog eens duidelijk zeggen.

Dan toch ware het meteen afgeloopen met zijn tobberijen over het „raadsel“, dat er niet meer menschen van ons zich laten overhevelen. Een raadsel? Wel de over-groote meerderheid neemt die formules van die zes NIET aan als Gods Woord. Noch uw kerkrecht, thans ook het hunne. En ze ziet, dat U niet verandert. Maar nog altijd geloovig verzekert: ik had in 1944 gelijk, door mij heeft God publiek gesproken.

Verder: u moest nu maar niet meer klagen over absolute en seclarisme — bij ons. Hebben wij u geschorst? Of u ons?

Conclusie: uw „wonder“ zie ik niet, en uw „raadsel“ kweik mij niet.

Ik ken wel een ander raadsel. U verzekert: in het geloof hebben we 't allemaal gedaan in '44 en bevestigd in '46 en '50. Ook de zes moesten eerst onder de enge poort der vervangingsformule (= '46!) door.

Maar wil ik u eens 'n klein tipje van den sluier over de vrijgemaakten, die u voor een „raadsel“ plaatsen, optillen? Het is deze: u verzekert: we deden het door het geloof. Maar ons volk hoort OP DIT PUBLIEKE PUNT uw geloofstaal niet. Het hoort openlijk de gebroeders Bos verklaren, dat uw openbare gehandhaafde geloofstaal van '44 door hen niet als geloofstaal wordt erkend. Noch verstaan. Toch neemt u ze op, hoewel ze in uw geloofstaal U publiek verloochenen. Het hoort uw collega Grosheide publiek anno 1980 verzekeren, dat Greijdanus in den hemel is; en dat klopt niet met Grosheide's „geloofstaal“ van '44, die hij toch gehandhaafd heeft. Want

Greijdanus bleef in zijn (beweerde) zonde. Ons volk ziet u zich verwonderen dat er niet meer van ons naar U komen? Wel, het wou u zoo graag weer eens hooren bidden: o Heere, bevrijd ons van alle menschen, die wij hebben bevonden en verklaard (!!) een pest te zijn. Zeg nu eens hardop, dat u allen, die in '44 dachten en deden als toen nog steeds een pest zijn voor de kerk. Dan hoort ons volk de subjectieve taal van uw geloof, dat uw geloof van '44 Schriftgeloof is. En ons volk zal op DIT punt u daarin weerspreken. Maar voor 't oogenblik beleeft het, dat menschen, die hardop zeiden nog te denken en te willen als in 1944, pas in de synodale wacht zijn gesleept b.v. in Zuidlaren, en in Zwolle. Als u dat weet, is dit „raadsel“ opgehouden u voor niets te vermoelen. K. S.

OPVOEDING EN ONDERWIJS

Ouders, uw kinderen!

Vanouds werd het als onbehoorlijk beschouwd om een schuldenlast, waarvoor men in de eerste plaats zelf aansprakelijk was, af te wentelen op het nageslacht. Als het even kon trachtte men de toekomst van zijn kinderen zoo onbewolkt mogelijk te doen zijn. Wat de ouders daarvoor konden doen deden ze, daarop was eigenlijk heel hun werkkraacht gericht. De kinderen moesten niet schatten vergaderen voor de ouders, maar de ouders voor de kinderen (2 Cor. 12:14).

Of ook deze wet in den tegenwoordigen tijd haar beslag op de harten heeft verloren? In ieder geval is het teleurstellend te moeten constataren, dat vele ouders hun kinderen met de moeilijkheden laten zitten. Zelf zijn ze vrijgemaakt, gaan ook hoe langer hoe meer zien uit hoe grooten afval de HEERE hen heeft willen uitleiden. Ze gaan begrijpen, dat het geheele vooroorlogsche gedachtenklimaat besmet was door echt-wereldsche tendenzen, die nu onder de Synodocratie hoe langer hoe brutaler tot uiting komen. Ja, op verschillende punten gaan ze zich beslist afwenden van het door-de-weeksche organisatieleven, omdat ze zien, dat de Heilige Schrift daar niet meer het één en het al is. Maar de school, waaraan ze de geheele week, dag in dag uit hun kinderen in den besten tijd, dien ze bezitten, toevertrouwen, heeft hun aandacht zoo niet. Ze realiseren het zich niet, dat deze kinderen in hetzelfde gedachtenklimaat worden opgevoed, dat ze overall elders als onverschillig en afvallig gaan onderkennen. Zelfs geven ze in sommige gevallen toe, dat op de vergaderingen der Christelijke Schoolvereeniging een vijandschap openbaar wordt, die het spreken moeilijk maakt, en toch laten ze hun kinderen in volle gerustheid op deze scholen. Moeten de kinderen het in zulk een klimaat dan maar uithouden? Of treft het die niet zoo erg? Hebben die alles niet zoo meegemaakt, zegt U? Maar dan geldt 't voor hen des te meer, dat ze wegwijz gemaakt moeten worden. Het is toch bij U geen voos gevoel van geprikkeldheid tegenover Uw vroegere, nu Synodocratische, medeleden der Schoolvereeniging? Dan behoeven inderdaad die kinderen datzelfde gevoel niet te hebben. Maar als wij ons goed voor oogen stellen, dat maar niet een paar formuleetjes ons scheiden, doch een kerkelijk banvonniss, dat hoe langer hoe meer blijkt ten volle gemeend te zijn en op elk terrein wordt doorgetrokken, dan komt de zaak anders te staan. Wie de zaak van de Vrijmaking blijft voorstaan in het leven van elken dag, kan erop rekenen, dat de boycot zijn vonnis is of wordt. Waarom moeten Uw kinderen worden grootgebracht in een sfeer, waarin Uzelf niet meer wordt geduld, zoo U trouw zijt? Terwijl het voor hen dubbel geldt, dat die sfeer voor hen gevaarlijk is, omdat zij zich een weg moeten zoeken, waar U de weg is gewezen!

Onze ouders geven op deze vraag allerlei antwoorden. Sommigen zeggen: De kinderen behoeven niet de vragen van de Vrijmaking nog niet te worden belast. Welnu, dat beteekent dan, dat de kinderen straks in een hun totaal vreemde wereld terechtkomen na het verlaten van de school. Het zal de vraag zijn, of ze de Vrijmaking dan wel zoo belangrijk zullen vinden: de meester sprak daarover niet op school, de ouders vonden het niet noodig, dat hij erover sprak; ergo, 't is dus blijkbaar niet 'n feit van zoo geweldige betekenis als men in de Kerk wel voorgeeft. In de verschillende vakken kwam het heelmaal niet uit, mis-schien, hoogstens eens bij de Bijbelsche en Kerkgeschiedenis; maar ook dan viel 't verschil nogal mee als je het zoo hoorde.

Neen, zeggen andere ouders. Zoo staat het niet. Wij verwachten, dat de meester vrij zal zeggen, waar het op staat. Onze kinderen moeten, en zeker in de genoemde vakken, op school van den meester hooren, dat er door den HEERE groote dingen zijn gedaan in de laatste jaren. Maar, Uw kinderen zijn op een gemengde school. U zult, als U inderdaad eerlijk en loyaal wilt samenwerken met Uw Synodocratische medeleden in de Schoolvereeniging, toch aan hun onderwijzers ook de volle vrijheid moeten laten bij het onderwijs? O, zegt U, dat valt mee. Die praten daarover nimmer. Ze zijn soms wel geneigd om te beloven niet over „het kerkelijk geschilpunt“ te zullen spreken. Maar, moogt U van hen een dergelijke slapheld vragen? Of zelfs die bij hen duiden? Moogt U toelaten, dat zij opzettelijk hun vaste overtuiging gaan verzwijgen, juist den strijd vermijden op het front, dat de HEERE heeft aangewezen? Dat is geen vaste overtuiging bij hen,

Ons volk ziet
n ons naar U
r eens hooren
nschen, die wij
st te zijn, zeg
chten en deden
erk. Dan hoort
dat uw geloof
op DIT punt u
lk beleeft het.
denken en te
ht zijn gesleept
at weet, is dit
soelen. K. S.

ONDERWIJS

eren!

eschouwd om
eerste plaats
n op het na-
n de toekomst
k te doen zijn.
leden ze, daar-
it gericht. De
eren voor de
deren (2 Cor.

igen tijd haar
In ieder geval
eren, dat vele
eden laten zit-
hoe langer hoe
ERE hen heeft
at het geheele
net was door
er de Synodo-
ngen komen. Ja,
alist afwenden
ven, omdat ze
meer het één
ze de geheele
den besten tijd,
hun aandacht
t deze kinderen
opgevoed, dat
afvallig gaan
te gevallen toe,
lijke Schoolver-
vordt, die het
e hun kinderen
eten de kinde-
uithouden? Of
alles niet zoo
voor hen des
a worden. Het is
keldheid tegen-
medeleden der
rdaad die kin-
Maar als wij
niet een paar
rkelijk banvon-
te volle gemeend
getrokken, dan
le zaak van de
van elken dag,
in vorm is of
worden groot-
iet meer wordt
voor hen dubbel
k is, omdat zij
le weg is gewé-

llei antwoor-
hoeven met de
worden belast.
deren straks in
tkomen na het
raag zijn, of ze
t zullen vinden:
hool, de ouders
er sprak; ergo,
geweldige betee-
seft. In de ver-
il niet uit, mis-
Kerkgeschie-
ogal mee als je

at het niet. Wij
eggen, waar het
zeker in de ge-
ster hooren, dat
jn gedaan in de
op een gemeng-
erlijk en loyaal
sche medeleden
un onderwijzers
het onderwijs?
a daarover nim-
beloven niet over
spreken. Maar,
heid vragen? Of
laten, dat zij op-
verzwijgen, juist
le HEERE heeft
tuiging bij hen,

zegt ge. Maar moogt gij daarin berusten? Mogen Uw kinderen in een dergelijke sfeer heel den lieven dag worden onderwezen? Dat doet Uw kind op den duur meer kwaad, vooral omdat het als een Christelijke sfeer wordt voorgesteld, dan de sfeer op een Openbare School, waar het telkens de vijandschap kan tasten, en weet, waarom de dingen gaan.

Er zijn inderdaad besturen, die zoo redeneeren. Die meenen, dat de meesters maar verstopperij moeten spelen met de groote dingen van de kerk. Weest ge- waarschuwd, dan leeren de kinderen dat spelletje ook!

Maar, deze Ouders geven zich nog niet gewonnen. Welneen, zeggen ze, zoo willen we het niet. De mees- ters moeten per sé naar hun volle kerkelijke belij- denis les geven. Dan komt het conflict vanzelf, en daarop zitten we eigenlijk te wachten.

Als men het dan zoo ziet, laat men dan toch eens even overdenken, wat men bezig is te doen. Nu moe- ten dus de kinderen aan het vinketouw zitten. Hun gedachtenwereld moet eraan gewaagd opdat de proef, waarvan bestuur en ouders het hachelijke van te vo- ren inzien, straks gunstig zal uitvallen voor hetgeen in de Kerk reeds lang was beleiden. Heeft men dat be- loofd in de Kerk bij den Doop, dat de kinderen zoo zullen worden onderwezen, dat het onderwijs van leden van een ongehoorzame kerk zal blijken onschrijftuur- lijk te zijn?

Speelt ons hier niet opnieuw parten de zoo ingewor- telde theorie der terreinen, dat we op allerhande sec- toren der Kerk maar eenvoudig dezelfde methode mee- nen te mogen toepassen om tot Reformatie te komen? In de politiek wachten tot het onhoudbaar blijkt, dat spreekt. Daar zijn we zelf bij. Daar hebben we te strij- den tot we zeker weten, dat het niet langer gaat. Zoo ook in andere vereenigingen die uitsluitend volwasse- nen aangaan. Maar zulks hebben we hier niet! Het gaat hier over onze kinderen. Over de opvoeding en het onderwijs van de kinderen des Verbonds. Wij heb- ben de belofte afgelegd, dat zij zullen worden opgevoed in de vreeze des HEEREN. Welnu, laten we aan die belofte denken, in de Kerk afgelegd voor het aange- zicht des HEEREN. Zulk een belofte van ons ligt er op geen enkel ander „terrein“. Onze kinderen moeten het beste hebben, wat we hun kunnen geven. Daar heeft God recht op. En dat is de volle ongehouden leer der Schrift, en onderwijs in Gods groote werken in het volle licht der Schrift. Dat zijn de Ouders ook aan hun kinderen verschuldigd. Die mogen niet in een chaos worden opgevoed. Wie weet, hoe spoedig de opvoeding en ons onderwijs ons uit handen zullen worden geslagen!

„Behoed uw hart boven al dat te bewaren is, want daaruit zijn de uitgangen des levens“. Die tekst uit de Spreuken staat in den gevel van de woning van Martin Heidegger, den existentialist, prachtig uitge- beiteld in groote Gothische letters op bruin hout. Die hardnekkige profeet der goddeloosheid is „voorzich- tiger dan de kinderen des lichts“. Zouden wij onze kinderen, als het éven anders kan, niet liever naar zulk een voorzichtigheid doen onderwijzen?

D. J. BUWALDA.

GEZINSLEVEN

Aangaande mij en mijn huis

Zingt den Heere!

Het zou de moeite loonen, eens te tellen hoeveel keeren de Heere in Zijn Woord ons opwekt, d.w.z. ons nevelt, Hem te zingen; in het Oude Testament, speciaal in het Boek der Psalmen, maar ook in het Nieuwe Testament; Hem te prijzen, Hem te danken.

Ons gansche leven moet, zal het goed zijn, één lof- zang zijn; en het voorwerp van dien lofzang moet Hij zelf wezen: Zijn groote heerlijke deugden, Zijn won- derlijke daden: „God is mijn lied“.

Neen, waarlijk niet alleen in de kerk, hoewel daar het eigenlijke lied geboren wordt; daar liggen de bron- nen, waaruit het lied opwelt, en telkens weer ge- voed wordt.

Soms rijst bij me de gedachte op: „Werd er maar wat meer in de kerk gezongen!“ We zingen een keer of vijf in één dienst; meest één vers; vanwege het col- lecteeren ook wel eens twee of drie; een enkele domi- nee wijkt van den regel af, en laat wat vaker en meer zingen.

En het motief? „Dan duren de diensten te lang!“ — wat heelemaal niet waar is. In den tijd dien de or- ganist behoeft voor zijn, soms lange, voorspelen, die nauwelijks iemand verstaat, en zijn tusschenspelen, zou de gemeente gemakkelijk verscheiden verzen kun- nen zingen, zonder nog buiten adem te geraken. Wat is dat bovendien ook een wonderlijke, dwaze, niet te verantwoorden gewoonte, zoo maar midden uit een psalm, een enkel vers uit te kiezen, dat met het voor- afgaande, of volgende één geheel vormt.

„Neen“, zegt een ander, „dat is het ook niet; maar dan komt de preek niet tot haar recht. Die wordt toch al zoo ingekort bij vroeger vergeleken. En als we nu ook nog in die ingekorte diensten méér gingen zingen — wat blijft er dan van de Woordbediening nog over?“

Ik zou daar veel op kunnen zeggen. Om te beginnen: Bedenken wij wel voldoende, dat de gemeente, als ze

haar Psalmen zingt, Gods Woord naspreekt; dat dan ook het Woord van God ruischt door de plaats, waar 't volk vergaderd is; dat er ook dan is Woordverkon- diging, waarin de gemeente van profeten actief is be- trokken? Maar dan ook: Is er eenige bepaling, welke voorschrijft hoe lang een preek moet duren? Houden we er wel voldoende rekening mee, dat het van de meeste hoorders te veel gevegd is, om drie kwartier met inspanning en aandacht naar een „leerrede“ te luisteren; en zeker van de kleinere en grootere kinde- ren; het is een weldaad voor deze laatsten als ze ook eens wat kunnen doen, en met de gemeente mee kun- nen zingen. Hoe leven ze dan op; en hoe spannen ze zich in; en hoe doen ze hun best, al net zooveel als de kinderen in Jeruzalems straten, toen ze dien Jezus uit Nazareth uit volle borst toezongen: Hosanna, den Zone Davids! Gezegend is Hij, Die komt in den Naam des Heeren! Hosanna in de hoogste hemelen!“ Hoe heeft dat den Heiland verkwikt!

En bovendien: Leeft het wel genoeg bij ons, dat wij, gewoonlijk op den Sabbath, samenkomen op 's Heeren bevel, om Hem te dienen. Velen gaan er heen, om wat te ontvangen: zegen, stichting, vrede, blijdschap. Dat begeeren van ons is goed. Maar dát is niet het eerste en het meeste. Het eerste en het meeste is, dat Zijn volk Hem toebrengt, wat Hij van hen vraagt; van hen, die door Hem verlost zijn, wien Hij, reeds zoodra ze de vergadering beginnen, tegemoet treedt met Zijn zegengroet. En daarom wil Hij hun

Sociale slavernij als vrucht van het revolutionaire vrijheidsbeginsel (II slot)

Het is nu dit libertijnsche vrijheidsbeginsel, dat zich losgemaakt had van God als den Eenigen Wetgever, die ons in Zijn Woord Zijn wil voor het geheele leven kenbaar maakt, dat in zijn uitwerking in de 19e eeuw de slavernij van den arbeid heeft doen ontstaan en niet naar den eisch van Gods Woord heeft bestreden. Niet de machine en de uitvinding daarvan, noch het feit, dat de mensch in ondergeschikten loondienst in die fabrieken ging werken, omdat hij als zelfstandige ambachtsman den ongelijken strijd tegen de industrie niet kon volhouden, bracht de slavernij van den arbeid, maar de doorwerking van het libertijnsche, individua- listische vrijheidsbeginsel, dat Gods wet niet in reke- ning bracht, wanneer deze den arbeider zijn loon waar- dig keurt en wanneer deze de liefde tot den naaste, ook in den arbeid, stelt als het tweede en groote ge- bod. In zijn „Was ist die Revolution“ gaf Stahl dit kernachtige antwoord: Revolution ist die Gründung des ganzen öffentlichen Zustandes auf den Willen des Menschen statt auf Gottes Ordnungen und Fügung“ (blz. 4). (Revolutie is de vestiging van den geheelen openbaren staat op den wil van den mensch inplaats van op Gods ordinanties en beschikking). Op een an- dere plaats zegt hij van de revolutie: „sie macht den Menschen zum Ursprung und Mittelpunkt der sitt- lichen Weltordnung“ (blz. 8). (zij maakt den mensch tot oorsprong en middelpunt van de zedelijke wereld- ordening). Zoo bracht de van God zich afgekeerd heb- bende mensch zichzelf en zijn medemensen tot sla- vernij.

Ongetwijfeld heeft men in deze liberale kringen ook geworsteld met de erge wantoestanden, welke ont- stonden op sociaal gebied. Er schuilt een kern van waarheid in de woorden van Mr. N. E. H. van Esveld in zijn boek over „De ontplooiing van het individu in het arbeidsrecht“, wanneer hij opmerkt „Zelden is een politieke richting ten onrechte zoo verguisd als het liberalisme en zelden werd de diepte van een geestes- strooming zoo foutief gepeld en haar waarde mis- kend“. Erkend moet worden, dat én in Engeland on- der den liberalen minister Gladstone én ten onzent om te beginnen met Thorbecke en om voort te gaan met van Houten, liberale regeeringen zich ernstig hebben bezig gehouden met het sociale vraagstuk en sociale wantoestanden als van kinderarbeid e.d. door wette- lijke maatregelen hebben onmogelijk gemaakt. Waar dit liberalisme, ook als economisch-liberalisme zich met name in het werk van zijn eersten grooten eco- noom Adam Smith „Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations“ (Onderzoek naar de natuur en oorzaken van den rijkdom der naties), even- wel in zijn oorsprong gebonden had en gebonden bleef aan dat beginsel der menschelijke autonomie en vrij- heid, kon het niet de bevrijding uit de slavernij van den arbeid brengen. Evenmin als het uit denzelfden wortel opgroeiende socialisme. En ik voeg hieraan toe, evenmin als bepaalde christelijk sociale stroomin- gen onzer dagen, die én de z.g. slavenpositie van den arbeider onjuist stellen én de bevrijding van dien ar- beider langs revolutionairen weg van medezeggenschap over het goed van een ander propageeren. Die bevrij- ding weer gaat leven vanuit de geloofserkenning van „De vrijheid der kinderen Gods“, het eenig ware beginsel der vrijheid in ons leven volgens de Schrift. Het was daarover dat Groen van Prinster- er een hoofdstuk kon schrijven en ook schreef in zijn „Vrijheid, gelijkheid en broederschap“ als Christelijk ideaal tegenover dat der Fransche revolutie. Hij kon dan ook oordeelen: „Men roemt een Vrijheid, welke slooiing van elk gezag is. Eén ding weet ik: die zich

steeds weer leeren van Zijn wegen, van Zijn wet, van Zichzelfen — maar Hij wil ook van Zijn volk gediend, geloofd en geprezen worden: „Gaaf tot Zijn poorten in met lof, met lofsang in Zijn heilig hof! Looft Hem aldaar met hart en stem, prijst Zijnen Naam, verheer- lijkt Hem!“

En daarom nog eens, ik wou, dat we eens wat meer zongen in onze samenkomsten; inplaats van een enkel versje maar eens een heelen psalm. Daar zijn er ge- noeg, waarmee het best kan: Ps. 1 bv.; Ps. 3; Ps. 123; Ps. 130; noem ze maar op. Of een halven psalm. En dan maar zonder tusschenspel; of zonder voorspel. En leest rhythmisch.

Ze zeggen wel eens, dat wij hier hebben een strij- dende kerk; dat is ook zoo. Maar ook een triumfee- rende kerk, want het is een kerk van overwinnaars; van meer dan overwinnaars! En daarom ook een zingende kerk.

Och wat klagen we veel. Ook wel over onze zonden! Haast nog meer, over degenen, die ons benaauwen; en over den afval. En wat zingen we weinig! Dat deugt niet. Zoo komt er donkerheid over onze zielen en onze kracht wordt gebroken en onze trouwe God, groot van barmhartigheid en genade, doen we schandelijke oneere aan!

„Zingt den Heere!“

Neen, niet alleen in de kerk. Ook in ons huis, wij met onze kinderen. Daarover een volgende keer!

HUISMAN.

POLITIEK EN SOCIAAL LEVEN

tegen de macht stelt, wederstaat de verordening van God. — Eene Gelijkheid, welke zich meester maakt van hetgeen eens anderen is. Eén ding weet ik: gij zult niet stelen. — Eene Broederschap, welke zich in wangunst en haat openbaart. Eén ding weet ik: die zijn broeder haat is een moordenaar“ (blz. 94). Daar- om verdient ook dit zijn woord te worden doorgegeven aan den arbeidenden mensch van onzen tijd: „De be- vestiging van het gezag is de voorwaarde der echte vrijheid, evenzoo is de handhaving van het eigendom de voorwaarde eener wenschelijke gelijkheid. Gerech- tigheid en liefde, uit geloof, ziedaar de rechts- en ze- deleer der Schrift“ (blz. 106).

Wanneer er inderdaad gesproken moet worden van een slavernij van den arbeid in de vorige eeuw, dan moet daarvan niet de oorzaak gezocht worden in de eigendomsverhoudingen zelf, doch in de verkeerde, zondige toepassing daarvan; dáárin dat men arbeider en werkplaats had losgemaakt van Hem, Die den mensch het goed gegeven en tot arbeiden geroepen had als Zijn rentmeester. Daarom mogen ook in dezen geen principiele concessies worden gedaan, nu in onzen tijd die idee van het „Corriger la fortune“ (het fortuin corrigeren) uit de Fransche revolutie, verder doorwerkt in wat men met 'n mooi woord voor een lee- lijke zaak noemt „de vergemeenschappelijking van de onderneming“ en wat in wezen niets anders is dan het ontnemen van den eigendom, en de daarin gegeven bevoegdheid en verantwoordelijkheid tegenover God en menschen, aan den wettigen eigenaar. Hierin werkt ongetwijfeld dat andere revolutionaire beginsel, dat der gelijkheid uit de Fransche revolutie door. Zoals wij in één onzer vorige artikelen reeds hebben vermeld, zijn wij van oordeel, dat ook in het C.N.V. blijkens zijn publieke optreden van den laatsten tijd, dit revolutionaire beginsel is binnen gedrongen. Een volgend maal hopen wij daarop nader in te gaan en ook de in de laatste nummers van „De Gids“ tegen ons ingebrachte critiek te beantwoorden.

Voor ditmaal willen wij besluiten met een aanhaling uit „Beginnels en Eischen“ van prof. Mr. D. P. D. Fabius (Leiden, D. Donner, 1903, blz. 103), in welke woorden, naar het ons voorkomt, een beginselverkla- ring en een strijdprogramma voor een Schriftgetrou- we christelijk-sociale actie is begrepen, zooals naar wij hopen onder ons openbaar moge worden:

„Wij aanvaarden verschil ten aanzien ook van het stoffelijk vermogen als Goddelijke ordening.

Wij ontkennen het recht van wien ook om uit de staatskas te leven, dat de Overheid door dwang het geld des eenen nemen mag om het aan een ander te reiken.

Wij willen niet het gansche economische leven van staatswege zien bestuurd en straks ook het private leven geheel onder staatsvoogdij zien gebracht. (Wij veroorloven ons hieraan toe te voegen: ook niet in den verkapt vorm eener P.B.O. of Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie, G.).

Wij verdedigen het instituut van den particulieren eigendom, ook voor de middelen van productie.

Wij wraken de voorstelling, alsof alle arbeiders in ellende verkeerden en alle andere klassen in weelde, voor het minst in ruimen welstand.

Wij vloeken het stelselmatig zaaien van ontvre- denheid onder de mindergegoeden.

Wij loochenen het recht tot staken in den gewonen zin, als bevoegdheid om te allen tijd, ook binnen den uitdrukkelijk of stilzwijgend overeengekomen tijd der dienstbetrekking, het werk neer te werpen, nog wel met den eisch aan den patroon om zich niet van an-